

SKÄRGÅRDS- NÄTVERK FÖR BOENDE

Ett tiotal av landets skärgårdskommuner bildade i slutet av augusti ett nätverk för att stärka möjligheterna för människor att bo permanent i skärgårdarna.

– Görs inget nu så har vi snart inga fastboende kvar i skärgårdarna, skriver kommunerna i ett pressmeddelande.

Nätverket ska arbeta med bland annat dessa frågor för att underlätta för fastboende i skärgårdarna:

- Dämpa utvecklingen av taxeringsvärdena i vissa områden.
- Få möjlighet att i vissa zoner reglera boendeformer genom plan- och bygglagen.
- Driva på så att vistelsebegreppet utreds.
- Förbättra möjligheterna att resa och att transportera gods i skärgårdarna.

– När det gäller punkt två så har vi på Glesbygdsverket arbetat för att man i den pågående översynen av plan- och bygglagen ska ge möjligheter för skärgårdskommunerna att bygga nya områden enbart för permanentboende, säger Harry Westermark, arkitekt och utredare på Glesbygdsverket. Det skulle vara möjligt för regeringen att ge ett tilläggsdirektiv till utredningen i den riktningen.

MÅNGA HÖGUTBILDADE KVINNOR ÅTERVÄNDER

Mer än hälften av studenterna från gles- och landsbygdskommuner väljer att bo kvar i sitt hemlän eller flytta hem efter högskoleexamen. Det är framför allt kvinnorna som vill arbeta i sina hemlän och då främst med undervisning eller vård och omsorg.

Det visar statistik som presenteras i Glesbygdsverkets Årsbok 2003.

STORSTÄDER BEHÅLLER FLEST

Men storstads länen behåller ändå flest av sina studenter efter examen. I Stockholms län är 85 procent av de högskoleutbildade kvar tre år efter sin examen, medan bara 41 procent stannat kvar eller återvänt till Kronobergs län.

– Kartläggningen visar att den som har en utbildning som arbetsmarknaden efterfrågar har möjlighet att hitta arbete i sitt hemlän. Men det förutsätter dels att arbetsmarknaden tydligt formulerar sina krav, dels att den högre utbildningen är tillgänglig för fler, säger Marlen Ljusberg, utredare på Glesbygdsverket.

– I glesbygder är utbildningsnivåerna lägre och här finns ett intresse för studier att ta fasta på. Flexibla distansutbildningar och lärcentra ute i kommunerna kan komma att spela en allt större roll för att arbetsmarknaden ska fungera även utanför de större städerna, säger Marlen Ljusberg.

FÄRRE POSTSTÄLLEN

Årsboken beskriver utvecklingen i landets gles- och landsbygder och skärgårdar när det gäller befolkning, utbildning, arbetsmarknad, kommunikationer och service. Ett axplock ur innehållet:

- Barnfamiljer fortsätter att flytta till de tätortsnära landsbygderna och det gör att befolkningen där ökar. Men i glesbygderna fortsätter befolkningsminskningen.
- Förvärvsintensiteten, alltså andelen av dem i arbetsför ålder som också har arbete, har ökat

FOTO: FREDRIK HERRLANDER

i skogslänens inland. Men det är stora skillnader inom regionerna.

- Postens omläggning har inneburit att antalet serviceställen med brev- och paketservice har ökat med 44 procent i landet. Men ökningen har bara skett i tätorter. I gles- och landsbygder har serviceställena i stället minskat med 12 procent från 2001 till mars 2003. Vad gäller postens kassaservice så har serviceställena minskat över hela landet, men allra mest i gles- och landsbygdsområden. Där har de blivit 22 procent färre under samma tidsperiod.

Årsboken kan beställas gratis eller laddas hem från www.glesbygdsverket.se. Den kan också beställas på telefon 063-57 67 00.

KOLLEKTIVTRAFIK I GLESBYGD UTAN DRIFTSTÖD?

I juli presenterade den statliga kollektivtrafikkommittén sitt förslag "Kollektivtrafik med människan i centrum". Kommittén menar bland annat att kollektivtrafikens andel av resandet måste öka om viktiga samhällsmål ska kunna uppnås.

En speciell grupp inom kommittén har sett över kollektivtrafik i trafiksvaga områden (bland annat glesbygder). I den gruppen har Glesbygdsverkets utredare Kerstin Lindblad medverkat som expert. Har då gruppens förslag vad gäller glesbygdstrafik kommit med i det slutliga betänkandet?

– Man har tagit till sig vårt förslag om att länstrafikbolagen ska få ett engångsbelopp för arbetet med att samordna all samhällsfinansierad trafik i glesbygder, t.ex. linjetrafik, skolskjutsar, färdtjänst och sjukresor. Men vi ville också att länstrafikbolagen som har gjort den här samordningen skulle kunna söka ett permanent driftstöd för anslutningar till linjetrafik (buss, tåg och båt), och det förslaget finns inte med. Kommittén föreslår bara ett tillfälligt stöd och att frågan utreds vidare, säger Kerstin Lindblad.

STARKT STÖD FÖR LANDSBYGDSPOLITIK

Utredningen "Mot en ny landsbygdspolitik", som behandlat Glesbygdsverkets mål och uppgifter, har varit på remiss till ett sjuttioal myndigheter, organisationer och regioner. En snabb genomläsning ger intrycket av att det finns ett starkt stöd, speciellt bland länsstyrelser och andra regionala organ, för att en ny och samlad politik för landsbygdens utveckling behöver skapas.

Många uttrycker att såväl landsbygdens resurser som dess problem kommit i skymundan under de senaste årens orientering mot regionala tillväxtavtal och andra "fokuserade" program för den regionala utvecklingen. De flesta är dock nogga att betona att en ny landsbygdspolitik inte ska ersätta den regionala utvecklingspolitiken på landsbygden utan utgöra ett komplement till denna.

STÖD FÖR NAMNBYTE

Det finns också ett starkt stöd för att Glesbygdsvirket borde byta namn till Landsbygdsverket och att de geografiska prioriteringarna av verkets uppdrag till skogslänens inre delar samt skärgården bör tas bort.

Utredningens förslag att landsbygdsfrågorna borde flyttas från Näringsdepar-

tementet och den regionala utvecklingspolitiken till ett Jordbruksdepartement med det nya namnet Landsbygds- och jordbruksdepartement får dock betydligt svagare stöd. Många av remissinstanserna uttrycker oro för att en sådan flytt skulle minska möjligheten till samordning med infrastrukturpolitik, arbetsmarknadspolitik m.m. som finns i Näringsdepartementet, samt att landsbygdsfrågorna skulle riskera att drunkna i den stora gemensamma jordbrukspolitiken. Några ser dock möjligheter till samordning och bättre resursutnyttjande för landsbygdspolitiken vid en sådan flyttning.

INGEN MER UTREDNING

Remissinstanserna är också lite klivna till om det behöver tillsättas en särskild utredning som ska skapa grunden för en ny landsbygdspolitik. Flera menar att den kunskapsgrund som behövs redan finns eller kan tas fram av Glesbygdsvirket, NUTEK m.fl. befintliga organ.

Utredningen och de inkomna synpunkterna kommer nu att beredas av Näringsdepartementet och kommer inte att leda till några direkta förändringar i Glesbygdsverkets arbete under 2004.

FOTO: HANS MÅNSSON

STORT INTRESSE FÖR LANDSBYGDSPOLITIK KONFERENS

Över 50 forskningsrapporter presenterades vid konferensen "En växande landsbygd", som arrangerades i Östersund i början av september av bland andra Glesbygdsvirket. Där möttes forskare, byutvecklare, företagare, handläggare och andra med intresse för regionernas, landsbygdens och glesbygdens utveckling. De 270 deltagarna kom från Sverige, Norge, Tyskland och Japan.

En utförlig dokumentation från konferensen kommer senare i höst att kunna beställas från ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier, www.itps.se.

FOTO: SUZANNE BENNETT

Vi har mycket att lära av engelsk landsbygdspolitik, konstaterade besökarna från Sverige, här samlade vid världsarvet Ironbridge. Fr.v. Eivor Bucht, SLU; Anna Hedberg, Jordbruksdepartementet; Pia Enochsson, Mats Elg och Jan Cederwörn, Glesbygdsverket; Ole Reiter, KSLA; Mikael Lindau, Jan Kallin, Jan Molde och Elisabet Olofsson, Glesbygdsverket.

MYCKET ATT LÄRA AV ENGELSK LANDSBYGDSPOLITIK

Landsbygdspolitiken i England studerades i somras av en grupp från Glesbygdsverket. Med på resan var också representanter för Jordbruksdepartementet, Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Kungl. Skogs- och lantbruksakademien (KSLA).

Svensk landsbygdspolitik bygger på EU:s politik för de areella näringarna. I England har man kompletterat den politiken med en allmän politik för landsbygden i form av ett "rural white paper" där landsbygdens betydelse förankrats.

"LANDSBYGDSSÄKRING"

Alla departementet ska årligen sammanställa hur verksamheten anpassats till just landsbygdens behov. Man talar om att besluten ska landsbygdssäkras – "rural proofing". När det gäller service på landsbygden slås t. ex. postkontorens viktiga roll för landsbygden fast och det anslås extra pengar för att upprätthålla postservicen.

Inom ett flertal områden finns kon-

kreta mål att arbeta efter. Det gäller offentliga service som skolor, barnomsorg, rättsväsende, postkontor, transporter, bibliotek, hälso- och sjukvård, socialvård, ambulans, polis, räddningstjänst och arbetsförmedling. Varje år görs en "rural standard review" där målsättningarna uppdateras.

SNABB SJUKVÅRD

När det gäller t. ex. hälsovård har man målet att under 2004 kunna garantera patienter att få kontakt med hälsocentral inom 24 timmar och få kontakt med en läkare inom 48 timmar. Målsättningen för ambulanstransport på landsbygden är att 75 procent av livshotande fall ska kunna nås inom 8 minuter och 95 procent av fallen inom 19 minuter. När det gäller tillgång till polis ska varje polisdistrikt sätta upp tidsmål för uttryckningar på landsbygden.

Senare i höst kommer en utförlig rapport från Glesbygdsverket om landsbygdspolitikerna i England.

NMT 450 BLIR DIGITALT?

Den av Glesbygdsverket föreslagna hearingen om telekommunikationer i väglöst land kom till stånd i somras på initiativ av Skogsindustrierna, Sametinget, LRF och Skogs- och Träffacket.

Post och telestyrelsens (PTS) generaldirektör Nils-Gunnar Billinger förklarade att PTS ska gå ut med intresseanmälan för drift av ett digitalt nät i 450-bandet som kan ersätta NMT 450. Anmälan ska vara inne senast 15 oktober. Dessutom ska PTS undersöka täckningen av olika satellitsystem för telekommunikation.

Infrastrukturminister Ulrica Mesing klaggjorde att staten får vara beredd att gå in där marknaden inte fungerar. Hon sa att PTS:s undersökningar får bli ett första steg mot att finna nya lösningar för mobil kommunikation i glesbygd och väglöst land.

FRÅGOR KRING LÄRCENTRA

Har IT-stödda och flexibla distansutbildningar bidragit till att försörja arbetsmarknader i gles- och landsbygd med kompetent arbetskraft? Har de personer som utbildat sig via lärcentra fått de arbeten de siktar på?

Det är några av de frågor som har väckts efter den studie av lärcentra i Sverige som Glesbygdsverket presenterade förra året. För att diskutera hur man kan gå vidare med dessa frågor samlades forskare och andra aktörer inom området livslångt lärande till ett seminarium i Östersund i början av september. Bland andra deltog forskarna Gunnar Greppe-rud från Tromsö Universitet och Günilla Roos och Evert Vedung från Uppsala Universitet.

– Det blev ett konstruktivt samtal om hur vi fortsätter, och ambitionen är att vi ska göra en eller flera studier kring dessa frågor, säger Marlen Ljusberg som arbetar med utbildningsfrågor på Glesbygdsverket.

B

PIA ENOCHSSON
generaldirektör

Sverige – ett delat land!

Resultatet av folkomröstningen om ett fördjupat EU-samarbete med gemensam valuta ger en tydlig bild av ett tudelat Sverige. Landsortsbefolkningens tydliga Nej går inte att ta miste på.

REGIONAL OBALANS

Beskedet till makthavarna i Stockholm tolkar jag som ett starkt uttryck för utanförskap och växande regional obalans. Jag tror inte att människor i landsorten är vare sig mindre kunniga eller mindre engagerade i EMU-frågan än vad man är i Stockholm. Man har helt enkelt en annan syn och uppfattning grundad på egna erfarenheter, och detta måste respekteras.

Det är ingens ”fel” att man i kampanjerna misslyckades att argumentera för en Ja-vinst. Människor kan ta – och tar – ställning i viktiga frågor, vilket man nu också visat med besked.

VISIONER SAKNAS

En viktig slutsats att dra av resultatet är att det saknas visioner och mål för vår landsbygd och att det kan vara en god idé att – som i Finland och England – först visa vad man vill där. Det skulle skapa bättre förståelse för nästa naturliga steg, att formulera landets vision i ett framtida fördjupat EU-samarbete.

Det är intressant och inte särskilt överraskande att samtidigt som folkomröstningsresultatet är klart så kan vi notera det mycket starka stöd för förslaget om en samlad svensk landsbygdspolitik som ges av remissinstanserna på utredningen om Glesbygdverket. Det gläder mig.

OTILLRÄCKLIG STUDIE OM ENSKILDA VÄGAR

Glesbygdverket anser att det krävs ett bättre underlag för beslut om omvandling av allmänna vägar till enskilda.

Vägverket har på uppdrag av regeringen, i en fördjupning till BREV-utredningen, redovisat studier kring belastning för enskilda individer i glesbygd.

Glesbygdverket ifrågasätter om en omvandling verkligen ger de vinster som förespeglats och om de antaganden som utredningen vilar på håller.

I sitt remissyttrande framhåller Glesbygdverket att Vägverket borde ha genomfört en kartläggning av de ekonomiska belastningarna på enskilda individer i dagens och eventuella framtida vägsamfälligheter. En uppskattning av de ideella insatsernas värde borde också ha genomförts, enligt Glesbygdverket.

BÄTTRE STÖD FÖR ARBETSPENDLING

Pendlingsstödet bör höjas för att förbättra möjligheterna i lands- och glesbygder att pendla till arbetet.

Det anser Glesbygdverket, och instämmer därmed med den statliga utredning som har föreslagit att stödet höjs. Pendlingsstöd kan betalas ut av Arbetsförmedlingen till personer som inte kan få arbete på hemorten.

Glesbygdverket anser dessutom att den regionala och lokala kollektivtrafiken bör få ökade resurser så att möjligheterna att arbetspendla även om man inte har bil förbättras.

REDAKTÖR Birgitta Rhodin, TEL 063-57 67 11

Vill du komma med på vår sändlista, hör av dig till: Gunborg Hägg, TEL 063-57 67 00.

ANSVARIG UTGIVARE Mats Elg

Glesbygdverket
Samuel Permans gata 2, 831 30 Östersund
TEL 063-57 67 00, FAX 063-57 67 99
E-POST info@glesbygdverket.se
WEBBPLATS www.glesbygdverket.se